

ВАЛЕНТИН ОТАМАНОВСЬКИЙ В УКРАЇНСЬКІЙ РЕВОЛЮЦІЇ 1917-1921 років

У статті розглядається участь Валентина Отамановського в українській революції 1917-1921 років. В результаті студіювання теми встановлено, що В. Отамановський відіграв важливу роль у створенні збройних сил Української Центральної Ради. Відображена діяльність науковця у видавництві «Вернигора», його участь у бою під Крутами. Наголошено на авторстві В. Отамановського патріотичного пригодницького твору «Син України». Студія змальовує еволюцію політичних поглядів В. Отамановського у часи революції. Стверджується, що само утворення УЦР ініціювало «Братство самостійників» 2 (15) березня 1917 р. Прихильники цієї версії гадають, що «Товариство українських поступовців» вступило в процес творення Центральної Ради пізніше, прагнучи вирвати з рук «самостійників» політичну ініціативу.

Ключові слова: «Братство самостійників», В. Отамановський, видавництво «Вернигора», Крути, «Син України», Українська Центральна Рада.

Указ Президента України «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років» передбачає меморіалізацію її визначних постатей [1]. До когорти видатних діячів Української революції безумовно належить Валентин Дмитрович Отамановський. Один із фундаторів Української Центральної Ради та її збройних сил, герой Крут, відомий громадсько-політичний діяч, а в подальшому видатний вчений, пошукач широкого гуманітарного, практично енциклопедичного спектру – краєзнавець і пам'яткознавець, фахівець з історії та юриспруденції вітчизняних міст середньовіччя, історії медицини й аптечного діла, історик науки, бібліограф, друкар, перекладач і знайко кількох мов, літератор, викладач, організатор науки, просвітник, доктор історичних наук, професор, він, як особистість, заслуговує на пильну увагу науковців, насамперед – істориків.

Відомості з біографії В. Отамановського, що стосуються його участі в Українській революції 1917-1921 років, рясніють ще «білими плямами». Окремі факти того періоду життя Валентина Отамановського знайшли відтворення у роботах В. Верстюка і Т. Осташко, С. Кота, Р. Млиновецького, І. Робака, З. Савчук, Ф. Турченка та деяких інших [2-11].

Метою цієї студії є відтворення участі Валентина Дмитровича Отамановського в українських революційних подіях 1917-1918 рр. Українська історична наука відрізняється багатоваріантністю поглядів на питання утворення Центральної Ради. Серед фундаторів УЦР деякі дослідники (В. Верстюк, Т. Осташко, Р. Млиновецький) називають Валентина Отамановського – ідейного натхненника створеного ще 1914 р. у Варшаві «Братства самостійників» [2, с. 142; 6, с. 114-115].

Стверджується, що само утворення УЦР ініціювало «Братство самостійників» 2 (15) березня 1917 р. Прихильники цієї версії гадають, що «Товариство українських поступовців» вступило в процес творення Центральної Ради пізніше, прагнучи вирвати з рук «самостійників» політичну ініціативу. Р. Млиновецький і П. Мірчук пишуть про паралельне існування деякий час (до двох тижнів) двох органів з однаковою назвою – Українська Центральна Рада і про їх злиття [6, с. 98, 100-101; 11, с. 64-65; 12, с. 57]. Щоправда, В. Верстюк, в останні роки дотримується інших поглядів [3, с. 23-46].

А от ключову роль В. Отамановського у створенні вітчизняних національних збройних загонів заперечити важко. Цей факт часто замовчують, згадуючи натомість імена М. Міхновського, С. Петлюри та ін., забуваючи, що саме за ініціатив В. Отамановського в Києві вже (2) 15 березня 1917 р. формувався штаб української міліції та утворилася перша кінна сотня. Пізніше, разом із М. Міхновським В. Отамановський був одним із фундаторів товариства «Український військовий клуб ім. гетьмана П. Полуботка», він заснував і військовий клуб «Батьківщина» [2, с. 142; 6, с. 99, 127-128; 7, с. 61, 419].

(8) 21 квітня Український Національний Конгрес обрав В.Д. Отамановського до складу УЦР. Він намагався виступити з доповіддю «Боротьба наших предків за самостійність України», але така ідея була вороже сприйнята «автономістами», і виступ не відбувся. «Вісті з Української Центральної ради» в №4 за квітень 1917 р. мають таку інформацію: «8 квітня 1917 р. Перші загальні збори Української Центральної ради 8 квітня». Наводиться повний список членів Центральної ради, обраних на першому Українському Національному з'їзді. Зокрема, «Від партії самостійників: 22) Отамановський» [13, с. 63].

У першому томі двохтомного збірника документів і матеріалів «Українська Центральна Рада», виданому «Науковою думкою» 1996 р., цей документ опублікований. Там після слів «від партії самостійників» стоїть посилання 23 на примітки. У примітках під № 23 читаємо: «Українська партія соціалістів-самостійників (УПСС) утворилася у грудні 1917 р. на Всеукраїнському з'їзді самостійницьких груп і течій...» [13, с. 533]. І далі

все про УПСС. Незрозуміло навіть, адже вона утворилася у грудні, а йдеться про квітень 1917 р. Бачиться прикра помилка упорядників збірника. А в даному документі під «партією самостійників» найімовірніше мається на увазі не УПСС, а «Братство самостійників», яке В.Д. Отамановський очолював. У такому випадку все стає на свої місця. Далі саме той лік «Вістей з Української Центральної ради» друкує «Список членів Української Центральної ради, що вступили в склад її після 8 квітня». Читаємо: «**Змінено представників**», і далі «Від самостійників: 1) Шаповал М.» [там само, с. 66-67].

Це спростовує твердження С. Кота, що Валентин Отамановський лише «влітку 1917 року складає з себе повноваження члена Центральної Ради і виходить з її складу» [5, с. 666]. Також не погоджуємося з твердженням його й про входження В. Отамановського до УЦР від Української Народної Партії М. Міхновського [там само, с. 665]. Адже не Отамановський вступив до УНП, а Міхновський – до «Братства самостійників» [6, с. 34; 14, с. 9].

Отже, «самостійники» в квітні відізнали В. Отамановського з Центральної Ради, гадаючи за краще йому зайнятися важливішою, з їх точки зору, діяльністю – організаційно-партійною та літературною [6, с. 174].

Створене «самостійниками» ще до революції кооперативне видавництво «Вернигора» в першій половині 1917 року під його орудою видало велику кількість листівок з портретами гетьманів і протиросійськими написами та патріотичними цитатами. Душею «Вернигори» та його ідеологічним керівником був Валентин Отамановський. Він не лише добирав і редагував, але й сам перекладав та писав для видавництва. Жодна книжка не вийшла без його участі [там само, с. 114-116].

Одночасно Валентин розбудовував українські збройні сили на базі створеного ним «Українського військового клубу ім. гетьмана П. Полуботка» та готував підґрунтя для з'єднання всіх «самостійників» у монолітну політичну силу. Результатом останнього напрямку його діяльності став численний установчий з'їзд «Союзу української державності», що відбувся 1 (14) червня 1917 р. А 19 червня в столиці зібралося багатолюдне віче (понад

2500 учасників), скликане «Союзом» під гаслами української державності [10, с. 238; 7, с. 12].

Третій Український військовий з'їзд відбувся в Києві 2 листопада (н. ст.) 1917 р., коли більшовики цілеспрямовано крокували до влади. На з'їзді Отамановський виступав як представник «Союзу української державності». Він наголосив, що «Союз української державності» вбачає Україну самостійною незалежною Українською Республікою. Далі: «... багато з вас пролле кров за відбудовання української державності. Слава ж товаришам, які перші поляжуть у цій страшній святій боротьбі!» [7, с. 55, 61].

Отамановський запально вітав проголошення Української Народної Республіки, проте був зневірився відсутністю її суверенності. Тому в грудні 1917 р. на Всеукраїнському з'їзді самостійницьких кіл і течій разом з «братчиками» подався до лав Української партії соціалістів-самостійників (УПСС). УПСС виступала за незалежність України. Її програма, затверджена зборами, мала дві головні вимоги: проголошення незалежної Української Народної Республіки, очолюваної президентом, а також вирішення аграрного питання через націоналізацію всієї землі та безкоштовної передачі її селянам. До оприлюднення IV Універсалу УПСС перебувала в опозиції до УЦР, а з критикою її земельної політики виступала й пізніше [13, с. 533].

16 (29) січня 1918 року В. Отамановський у складі студентського куреня брав участь у горезвісному бою з більшовицькими загонами під Крутами. За згадками командира українських збройних сил під Крутами сотника Аверкія Гончаренка Отамановський був його зв'язковим. «Атамановський був дуже відважний, – згадував А. Гончаренко, – і що було в нім найбільш цінне – це завжди прекрасний гумор. І в цю вирішальну хвилину (бою під Крутами – І. Р.) він почав порівнювати наш бій з боями під Полтавою шведів і наших з москалями... Та не було часу... Атамановського відрядив я ще завидна до Студентської сотні з наказом про відступ на вказане їм місце». Наказ було виконано бездоганно, і студентська сотня перша вийшла із бою. А вини Отамановського в тому, що під час відступу одна чота напоролася на більшовиків і до ноги була жорстоко знище-

на, немає. Він лише вчасно передав наказ командира [24, с. 20-21].

Під Крутами загинув член «Братства самостійників» і товариш В. Отамановського Микола Лизогуб. І ось В. Отамановському на думку спала ідея написати твір, такий, щоб, як пише він, звертаючися до небіжчика Лизогуба, «з печаттю твого духа» йшло в світ українське юнацтво [16]. Так з'явився «Син України» Вал. Злотопольця, виданий уперше друком у Відні 1919 р. накладом 5000 примірників, – «історична повість з часів українського лицарства», Це романтичний твір, написаний В.Д. Отамановським для українського юнацтва – своєрідний римейк «Життя і дивовижних пригод Робінзона Крузо...» Д. Дефо, свого часу перекладеного Валентином Отамановським українською для «Вернигори».

Цю книжку спіткала нелегка доля. І сьогодні йдуть дискусії щодо її авторства. Розпочалися вони по закінченні Другої світової війни. Тоді українці в еміграції вирішили, що ті з учасників Української революції, хто не проявився у воєнне лихоліття, не займатимуться більше до активним громадсько-політичним життям. Так, зокрема, «поховали» вони й Валентина Отамановського. І ось за таких обставин на авансцену виходить Ігор Федів – співавтор «Сина України». Він поцупив ідею і авторство книги та зажадав в «своєму» творі бажаних йому змін. Так в Аугсбурзі (Західна Німеччина), в американській зоні окупації, вийшло друге, сфальшоване видання «Сина України».

Брехня І. Федіва, який приписав собі ідею написання «Сина України» та її створення, легко спростовується тим, що на головній сторінці першого, віденського видання чітко написано: «Сюжет, опрацювання та редакція Вал. Злотопольця, компонували Ігор Федів та Вал. Злотополець». Звідси вже зрозуміла суто технічна роль І. Федіва у створенні книги. Авторство В. Отамановського підтверджує і добірنا літературна мова, якою видано твір. А от післяслово аугсбурзького видання, створене І. Федівим, рясніє «галицизмами». І, нарешті, авторство саме В. Отамановського підтверджують поважні сучасники, а на підтвердження провідної ролі І. Федіва в створенні повісті жодного свідка не знайшлося.

Невдовзі після аугсбурського видання американська друкарня «Український націоналіст» викрило жалюгідні спроби Ігоря Федіва привласнити авторство «Сина України» і видало фотодруком, без жодних змін, як документ «Сина України» з першодруку 1919 р., чим довело, хто є його справжнім автором, а хто другорядним помічником [16].

Наче б то все стало на свої місця. Проте, ні. 2007 року київське видавництво «Ярослав Вал» безпідставно видало «Сина України» під іншою назвою – «Життя та дивовижні пригоди козака Миколи на безлюдному острові» [17]. У післямові, написаній визначним сучасним вітчизняним літератором Михайлом Слабошпицьким, стверджується дослівно таке: «Потім у нього [Ігоря Федіва – І. Р., Г.Д.] з'явився співавтор Вал. Злотополець (на жаль, ми сьогодні навіть не знаємо його повного імені). Наш сучасник, літературний слідопит Андрій Павлишин намагався розшукати в глибині тих драматичних десятиліть якісь згадки про долю Вал. Злотопольця. І пощастило йому з'ясувати зовсім небагато. Вал. Злотополець був у гуртках національної молоді, заснував 1916 року українське видавниче товариство «Вернигора». Разом із юними ідеалістами у складі Студентського Куреня став під станцією Крути до бою з червоними військами, які рвалися до Києва. У тому нерівному бою разом із багатьма поліг його побратим Микола Лизогуб...

Свою працю Вал. Злотополець присвятив пам'яті побратима. Він писав: «Друже і брате! В образі Миколи Наливайка стоїш ти мені перед очима. Я не письменник. Я хотів лише вділити часточку Твого невмирущого Духу – ось походження ідеї цього твору». Як склалася доля самого Вал. Злотопольця – можемо тільки робити припущення. Може, він поліг на полях боїв з незліченими ворогами України. Може, загинув у катівнях ГПУ вже після поразки визвольних змагань. Чи йому пощастило вибратися на еміграцію, і його життя обірвалося там...» [17, с. 220-221].

У наведеній великій цитаті обмаль правди. По-перше, те, хто у кого «з'явився»: Злотополець у Федіва, або все ж таки навпаки, Федів у Злотопольця. І хто у кого був співавтором, і хто відігравав провідну роль у написанні книги. Навіть з наведеної цитати зро-

зуміло, що видання присвячено бойовому товаришу саме Вал. Злотопольця і присвяту писав саме він. Ідея твору була його.

У виданні М.Ф. Слабошпицького відсутні титульні аркуші «Сина України» та передмова «Життєпису-спомину», присвяченого М. Лизогубу, з яких стає зрозуміло, хто був головним у авторському дуєті. Там, зокрема, написано: «Сюжет, опрацювання та редакція Вал. Злотопольця, компонували Ігор Федів та Вал. Злотополець» [16]. Для нас безперечно, що пріоритет у написанні належить саме Вал. Злотопольцю, а не І. Федіву, який виконував суто технічні функції.

По-друге, науковцями вже достеменно доведено, що під прибраним ім'ям Вал. Злотополець працював В. Отамановський. Та й сам від чимало писав про це в опублікованих нині «Автобіографії ув'язненого Валентина Отамановського» і «Моему каятті». Хто 1916 р. заснував і очолював видавниче товариство «Вернигора»? Хто бився під Крутами у складі студентського куреня і чиїм бойовим побратимом був загиблий там Микола Лизогуб? Немає сумніву, що це Валентин Отамановський. Так чому ж так не «пощастило» в пошуках «слідопитові» Андрію Павлишину? Адже, слід було тільки увійти в Інтернет і запросити ключове слово «Злотополець». А там 62 посилання, зокрема на роботи поважних українських істориків, у яких безперечно стверджується, що Вал. Злотополець – це Валентин Отамановський. Таке «нещастя» більш скидається на недбалість. У результаті цільова аудиторія – юнацтво – отримує хибну інформацію.

Після взяття Києва більшовиками Валентин Отамановський відходив із Центральною Радою на Волинь і повертався разом з нею до Києва, де знову почав працювати у видавництві «Вернигора».

Гетьманський переворот засмутив Валентина Отамановського, який на той час вже склався як соціаліст. За його спогадами, прикро йому було спостерігати рецидиви царизму, офіцерів у погонах, чорносотенний курс гетьманського уряду та постійні взаємини його зі сконцентрованими на Дону білогвардійцями [18, с. 21; 19, с. 14].

Ще до перевороту, в квітні 1918 р. «братчики» подбали про створення військового товариства, оформленого як клуб старшин

«Батьківщина», який узяв під свій контроль їдальню і кафе, де гуртував старшин, серед яких вів культурно-освітню та політичну роботу. Активну участь у діяльності цієї організації брав В. Отамановський. З іншого боку, «Союз української державності» на зборах 19 червня ухвалив подбати про перенесення останків гетьмана Івана Мазепи з чужини до Софійського собору для поховання їх поруч з князем Ярославом Мудрим. 7 липня російські чорносотенці при потуранні гетьманської влади відслужили молебень за здоров'я російського царя Миколи II. Молебень закінчився співом гімну «Боже, царя храни...». Службу відправляв сам митрополит, на ній були присутні урядовці П. Скоропадського і російські офіцери. На знак протесту «братчики» вирішили відповісти на цій захід ворогів українства власною демонстрацією. 10 липня, в роковини Полтавської битви 1709 р., вони разом зі старшинами «Батьківщини» зібрали на Софійському майдані близько 10 тисяч патріотів і організували панахиду по гетьманові Мазепі. По панахиді само там відбулося народне віче, очолене В. Отамановським. Він звернувся до присутніх з палкою промовою, по якій учасники мітингу одностайно проголосували за перенесення до св. Софії останків гетьманів: Петра Дорошенка, Івана Мазепи та Пилипа Орлика. Далі декілька старшин виступили з домаганням усунути з пам'ятника Богданові Хмельницькому слова: «Волим під царя московського православного...». Під схвальні вигуки кількатисячного натовпу вони допомогли Отамановському дістатися до тих слів і понищити їх ударами принесеного заздалегідь геологічного молотка. Закінчити справу зашкодили німецькі військові підрозділи та підрозділи гетьманської Державної варти, які розігнали мітинг і маніфестацію, що по ньому розпочалася [7, с. 419].

Валентин Отамановський дуже скоро втратив рештки надії щодо національних прагнень гетьманського уряду Павла Скоропадського. Він відійшов від політики і поринув у роботу у «Вернигорі». Не підтримуючи гетьмана, видавництво перейшло майже виключно на друкування шкільних підручників. Через брак паперу друк книжок переноситься за кордон. Валентин Отамановський їде в цій справі до Відня. Тим більше, що в Києві розпочалося цькування членів Центральної Ради та прихильників УНР [5, с. 668; 18, с. 21-22; 19, с. 14].

У Відні Валентин Отамановський політичною діяльністю не займався, хоча, за власним визнанням продовжував вороже ставитися до більшовиків. З кінця 1919 р. під впливом В. Винниченка в Отамановського відбувається переосмислення революційних подій, і він схиляється до співпраці з радянською владою. Такому рішенню сприяє важка хвороба батька, який залишився в Києві. У червні 1920 р. Валентин Дмитрович повертається до України [2, с. 142; 18, с. 24; 19, с. 14]. Починається нова глава в його біографії.

«Білою плямою» у висвітленому нами бурхливому періоді життя та діяльності видатного українського вченого і організатора науки В.Д. Отамановського залишається його поведінка в період збройного виступу «самостійників» 4-5 (17-18) липня 1917 р. Адже виступили «полуботківці», у витоків формування яких він стояв. З'ясування цього питання є найближчою перспективою розвідок по даній темі. Головним же висновком нашої студії може бути тільки один: життєписи героїв Української революції 1917–1921 рр. рясніють ще «білими плямами», які чекають на різнобарвне заповнення яскравими сторінками їхніх біографій. І 100-річчя тих вікопомних подій – добра нагода історикам зробити це.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років // Урядовий кур'єр. – 27 січня 2016 р. – № 16 (5636).
2. Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради. Бібліографічний довідник / В. Верстюк, Т. Осташко. – К.: б. в., 2007. – 255 с.
3. Верстюк В.Ф. Українська Центральної Рада: період становлення / В.Ф. Верстюк // Український історичний журнал. – № 2. – 2007. – С. 23-46.
4. Кот С.І. Честі своєї не зрадив (В. Д. Отамановський) / Сергій Кот // Репресоване краєзнавство (20–30-і роки). – К. – Хмельницький: Рідний край, 1991. – С. 133–142.

5. Кот Сергій. Валентин Отамановський / Сергій Кот // Крути. Січень 1918 року: док., матеріали, дослідж., кіносценарій / Іст.-культурол. т-во «Герої Крут»; упоряд.: Я. Гаврилук. – К.: Просвіта, 2008. – 840 с.: іл.
6. Млиновецький Р. Нариси з історії українських визвольних змагань 1917–1918 рр.: (Про що «історія мовчить») / Р. Млиновецький. – 2-ге вид. переглянуте і значно доп. – Торонто: Чужина: Друком вид. «Гомін України». – 1970. – [Т. 1]. – 1970. – 571 с.
7. Млиновецький Р. Нариси з історії українських визвольних змагань 1917–1918 рр.: (Про що «історія мовчить») / Р. Млиновецький. – 2-ге вид. перегл. і значно допов. – Б.м.: Чужина, 1973. – [Т. 2]. – 1973. – 670 с.
8. Робак І.Ю. Валентин Отамановський – вчений, революціонер, організатор науки / І.Ю. Робак, З.С. Савчук. – Х.: Колегіум, 2013. – 184 с.
9. Савчук З.С. В.Д. Отамановський (1893-1964) – вчений, педагог, організатор науки: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.07 / З.С. Савчук; Українська академія аграрних наук; Державна наукова сільськогосподарська бібліотека. – К., 2006. – 20 с.
10. Турченко Ф. Г. Микола Міхновський: життя і слово / Ф. Г. Турченко. – К.: Генеза, 2006. – 318 с.
11. Турченко Ф.Г. Утворення Української Центральної Ради: джерела та їх інтерпретації / Ф.Г. Турченко // Український історичний журнал. – № 2. – 2007. – С. 63–77.
12. Мірчук Петро. Микола Міхновський: Апостол укр. державності. – Філадельфія: Т-во Укр. Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського, 1960. – 136 с.: іл.
13. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У двох т. / Нац. АН України, Ін-т історії України, Центр. держ. архів вищих органів влади і упр. України. – К.: Наук. думка, 1996. – (Пам'ятки історії України. Сер. V, Джерела новітньої історії). Т. 1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. / [Упоряд.: В. Ф. Верстюк та ін.; Редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін.]. – 1996. – 588 с.: іл.. – (В опр.).
14. Литвин С. Військо Центральної Ради: злочинна недбалість чи поріг можливого? / Сергій Литвин // Воєнна історія. – 2007. – № 1-3 (31-33). – С. 9–15.
15. Крути: 29 січня 1918 р. [Текст] / [упоряд. О. Бойко]. – К.: Вид-во Олени Теліги, 2007. – 95 с.: іл.
16. Злотополець Валентин. Син України: іст. повість з часів укр. лицарства / Передмова видавництва «Укр. націоналіст». – [Б. м.: б. в., б. р.]. – 20, 223 с. – Репринт. вид. кн.: Син України: іст. повість у 3-х ч. з ілюстр. та мапою / сюжет, опрацювання та ред. Вал. Злотопольця; компонували: І. Федів, В. Злотополець. – К.; Кам'янець; Відень: Вернигора, 1919. – 223 с.
17. Життя та дивовижні пригоди козака Миколи на безлюдному острові: пригод. повість / Вал. Злотополець, І. Федів; Післямова М. Слабошпицького; Худож. В. Харченко. – К.: Ярославів Вал, 2007. – 223 с.: іл.
18. Отамановський В.Д. Моє каяття / В.Д. Отамановський // Подільська старовина: науковий збірник на пошану вченого і краєзнавця В.Д. Отамановського / Від. ред. В.А. Косаківський. – Вінниця, 1993. – С. 20-29.
19. Автобіографія ув'язненого Валентина Отамановського / В. Д. Отамановський // Подільська старовина: науковий збірник на пошану вченого і краєзнавця В.Д. Отамановського / Від. ред. В.А. Косаківський. – Вінниця, 1993. – С. 13-20.

I. Robak, G. Demochko,
Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine

VALENTYN OTAMANOVSKY IN THE UKRAINIAN REVOLUTION OF 1917-1921

The Decree of the President of Ukraine «On the measures on the commemoration of the centenary of the Ukrainian Revolution of 1917-1921» foresees the memorialization of its prominent figures.

Valentyn Dmytrovych Otamanovsky, one of the founders of the Ukrainian Central Rada and its armed forces, a hero of the battle under Kruty, a famous social and political leader, and later, a prominent scientist, a finder of a wide humanitarian, practical and encyclopedic range – a local and landmark historian, a scholar in the field of history and jurisprudence of the domestic towns of the medieval period, history of the medicine and pharmacy, a historian of science, a bibliographer, a publisher, a translator and a polyglot, a man of letters, a teacher, an organizer of science, an educator, Doctor of Historical Sciences, belongs to the cohort of the prominent figures of the Ukrainian Revolution.

The Ukrainian historical science calls Valentyn Otamanovsky a mastermind of the «Fraternity of Independents», founded back in 1914 in Warsaw. This organization initiated the founding of the Ukrainian Central Rada 2, on 15 March 1917. V. Otamanovsky played a key role in the formation of the domestic national military groups. At the initiative of V. Otamanovsky, the headquarters of the Ukrainian policy, the first cavalry hundred, the association «Ukrainian military club named after hetman P.Polubotok», military club «Batkivshchyna» were founded in Kiev on 15 March 1917. In April 1917, V. Otamanovsky began to publish patriotic literature in the publishing house «Vernygora».

Otamanovsky welcomed ardently the proclamation of the Ukrainian National Republic, yet he was disappointed with the absence of Ukrainian independence. On 16 (29) January 1918 V. Otamanovsky together with the student subdivision took part in the notorious battle against Bolshevik groups under Kruty. After the battle under Kruty, it occurred to Otamanovsky to write a composition for the youth «Son of Ukraine», under the pseudonym Val. Zlotopolets. There were some discussions regarding the authorship of this composition, as there is a false version of the composition

co-authored by I. Phediv. Owing to reconnaissance, it was proved that the idea of the composition as well as the first «Viennese» version belonged to V. Otamanovsky.

The Hetman Revolution disappointed Valentyn Otamanovsky, who had formed as a socialist by that time. Valentyn Otamanovsky very soon lost the rest of the hope regarding national aspirations of the Hetman government of Pavlo Skoropadsky. After that, V. Otamanovsky moved to Vienna where he rethought his attitudes and accepted the cooperation with the Soviet Government.

Key words: «Fraternity of Independentists», V. Otamanovsky, publishing house «Vernygora», Kruty, «Son of Ukraine», Ukrainian Central Rada.

Рецензенти: *Котляр Ю. В.*, д.і.н., професор;
Сінкевич Є. Г., д.і.н., професор.

© Робак І.Ю., Демочко Г.Л., 2017

Дата надходження статті до редколегії 23.02.2017